

BURSA İLİ 2016 YILI DIŞ TİCARET DEĞERLENDİRME RAPORU

ULUDAĞ İHRACATÇI BİRLİKLERİ GENEL SEKRETERLİĞİ
AR-GE ŞUBESİ

Şubat, 2017

İÇİNDEKİLER

1. Genel Bilgi.....	1
2. Bursa İli Dış Ticaret Verileri.....	2
3. Bursa İli İhracatının Sektörel Değerlendirmesi.....	7
3.1. Otomotiv Sektörü.....	7
3.2. Tekstil ve Hazırgiyim ve Konfeksiyon Sektörü.....	8
3.3. Gıda Sektörü.....	10
3.4. Makine ve Metal Sektörü.....	12
4. İllere Göre İhracatçı/İthalatçı Firma Sayısı.....	12
Kaynaklar.....	14

1. GENEL BİLGİ

Tarih boyunca ipekböceği üretimiyle bir dönem dünyanın en çok aranılan atlas ve ipekli kumaşlarının üretildiği Bursa, günümüzde otomotiv, makine, tekstil ve gıda sanayinde ülke çapında söz sahibi olmuştur. Önemli ulaşım ağlarının üzerinde bulunması ve temel ihtiyaç mallarının temini için hammadde kaynaklarının varlığı, Bursa'nın her dönemde ticari bir merkez olmasını sağlamıştır. Ekonomik gücü ve yarattığı katma değerle bugün Türkiye ekonomisinin lokomotiflerinden biri olan Bursa; ekonomik aktivitenin zenginliği ve sosyo-kültürel çeşitliliği ile Türk ekonomisinin geliştirilmesi, ekonomiye yeni ivmeler kazandırılmasında aktif ve yönlendirici bir gücü temsil etmektedir. Ülke ve bölge ekonomisinin gelişmesine, ihracat yönüyle döviz girdisi sağlanmasına, istihdama ve sanayi altyapısının güçlenmesine sağladığı katkılarla Bursa, ekonomik açıdan büyük bir dinamizm sergilemektedir.

İl sanayisi ve ihracatında; otomotiv, tekstil, makine imalatı ve gıda sektörleri ilk sıralarda yer almaktadır. Tarım ve gıda sektörü il ekonomisinde önemli yer tutmaktadır. Taze sebze-meyve, dondurulmuş gıda vb. ürünler üretilmekte ve ihraç edilmektedir. Buna bağlı olarak il, özellikle meyve suyu, alkolsüz içki, işlenmiş süt ürünleri, konserve, konsantre salça üretiminde ülke genelinde önemli paya sahiptir. Toprak ve maden işleme sektöründe; çimento, cam imalatı ve linyit çıkarma işlemleri gerçekleştirilmektedir. Uludağ Üniversitesi Görükle kampüsünde kurulan Teknopark, Ar-Ge maliyetlerini düşürerek Bursa sanayine önemli hizmetler verecek, yurtdışı kaynaklı yüksek bilgi ve teknoloji isteyen sektörlerin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Konferans salonu, yemek salonu ve kafeteryası, seminer ve sergi salonları, ofisler ve laboratuvar alanları ile birçok firmaya ve kişiye hizmet verme kapasitesine sahiptir.

Bursa Ticaret ve Sanayi Odası tarafından hazırlanan, Açılan-Kapanan Firma İstatistiklerine göre; 2016 yılı itibarıyla Bursa'da, 3bin 567 firma kurulmuş, 1093 firma kapanmıştır. Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'na, 04 Ocak 2016 tarihi itibarı ile üye sayısı, 35.728 kayıtlı üye bulunmaktadır. Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'na (BTSO) kayıtlı üyelerin sektörel sınıflamaya göre, inşaat ve madencilik sektörünün % 15,91 ile ilk sırada, gıda-tarım-hayvancılık sektörünün % 10,71 ile ikinci sırada, tekstil sektörünün % 10,46 ile üçüncü sırada, makine-metal sanayi ve ticareti sektörü ise % 9,85 ile dördüncü sırada yer almaktadır.

Bursa, nüfus bakımından İstanbul, Ankara ve İzmir' den sonra 4. büyük ildir. Marmara Bölgesi'nin güneydoğusunda yer alan Bursa ili, 2016 yılı ADNKS verilerine göre 2,9 milyon kişilik nüfusuyla Türkiye'nin dördüncü büyük kenti olma özelliğini taşımaktadır. En son açıklanan 2011 yılı illerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması (SEGE) sonuçlarına göre; sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında Bursa, İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli ve Antalya'nın ardından 6. sırada yer almaktadır. 13 adet organize sanayi bölgesi ile imalat sanayinde Türkiye katma değerinin (GSMH' dan aldığı pay) % 8-9'unu tek başına sağlamaktadır. Bursa ili çalışan kişi sayısı ve işyeri sayısı bakımından İstanbul ve İzmir'den sonra Türkiye'de 3. Sırada, ülke ekonomisine sağladığı katma değer açısından 4. sıradadır. Bursa istihdam ettiği çalışan sayısı açısından ülke genelinin yaklaşık %5 lik bir dilime sahiptir.

2. BURSA İLİ DIŞ TİCARET VERİLERİ

2013 yılında 1 milyar dolar, 2015 yılında 1,2 milyar dolar dış ticaret fazlası veren Bursa ili dış ticaret fazlası veren iller arasında ilk sıralarda yer almaktadır. 2014 yılında Bursa ihracatı bir önceki yıla göre %0,4 oranında artmıştır ve 9,3 milyar USD olarak gerçekleştirmiştir. 2015 yılında 8,6 milyar dolar, 2016 yılında 9,7 milyar USD olarak gerçekleşmiştir (Tablo1, Grafik1).

Tablo 1. Bursa İli Dış Ticaret Verileri (Milyar USD)

Yıllar	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Hacmi	Dış Ticaret Dengesi
2013	8,9	7,9	16,8	1
2014	9,3	8,1	17,4	1,2
2015	8,6	8,0	16,6	0,6
2016	9,7	8,7	18,4	1

Kaynak: TÜİK

Grafik 1. Bursa İli Dış Ticaret Verileri

TÜİK tarafından açıklanan verilere göre, 2014 yılında Bursa'nın ithalatı, bir önceki yıla göre %0,2 artarak 8.1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında ise Bursa ithalatı, bir önceki yıla göre %0,1 oranında azalarak 8,0 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında Bursa ithalatı 8,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (Tablo1, Grafik1).

2016 yılında, Türkiye ihracatı 142,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiş olup, İstanbul'un ihracatı %-1 düşüşle 76,2 milyar dolar gerçekleşmiş ve Türkiye Geneli İhracatından %53 pay almıştır. Bu dönemde İstanbul'u sırasıyla, Bursa, İzmir, Kocaeli ve Ankara izlemiştir (Tablo2).

Bursa'nın ihracatı 2016 yılında %13 artışla 9,7 milyar olarak gerçekleşmiştir. Bursa'nın toplam ihracat içindeki payı %7 olarak gerçekleşmiştir (Tablo2).

Tablo 2. İllere Göre İhracat Verileri (1000 \$)

İLLER	2015		2016		DEĞİŞİM %
	FOB USD	2015 PAYI	FOB USD	2016 PAYI	
1 İstanbul	77.009.984	54%	76.208.476	53%	-1%
2 Bursa	8.634.502	6%	9.772.165	7%	13%
3 İzmir	8.108.513	6%	8.369.844	6%	3%

UİB AR&GE ŞUBESİ

4	Kocaeli	7.402.941	5%	6.469.079	5%	-13%
5	Ankara	7.048.777	5%	6.465.089	5%	-8%
6	Gaziantep	6.330.321	4%	6.435.897	5%	2%
7	Sakarya	1.943.278	1%	2.554.015	2%	31%
8	Denizli	2.516.246	2%	2.403.360	2%	-4%
9	Manisa	1.839.282	1%	1.845.721	1%	0%
10	Hatay	1.826.646	1%	1.744.802	1%	-4%
11	Adana	1.683.497	1%	1.603.474	1%	-5%
12	Kayseri	1.583.302	1%	1.529.604	1%	-3%
13	Mersin	1.407.323	1%	1.480.302	1%	5%
14	Trabzon	1.545.160	1%	1.369.184	1%	-11%
15	Konya	1.353.104	1%	1.313.433	1%	-3%
	Diğerleri	13.605.995	9%	13.041.803	9%	-4%
Türkiye Toplam		143.838.871	100%	142.606.247	100%	-1%

Kaynak: TÜİK

2016 yılında Türkiye Geneli ithalatı bir önceki yıla göre %-4 düşüşle 198,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Toplam ithalat gerilerken illerin ithalat performansları farklılıklar göstermiştir. En yüksek ithalatı gerçekleştiren İstanbul'un ithalatı 2016 yılında %-2 düşüşle 116 milyar dolara gerilemiştir. İstanbul'un toplam ithalat içinde payı yüzde 58 olmuştur. İstanbul'u izleyen beş büyük diğer ithalatçı iller içinden sadece Kocaeli'nin ithalatı gerilerken, Ankara, İzmir ve Bursa'nın ithalatı yükselmiştir (Tablo3).

Bursa'nın ithalatı 2016 yılında bir önceki yılın aynı dönemine göre +%8 artışla 8,7 milyar dolar olmuştur. Bursa'nın toplam ithalat içindeki payı %4 olarak gerçekleşmiştir (Tablo3).

UİB AR&GE ŞUBESİ

Tablo 3. İllere Göre İthalat Verileri (1000 \$)

		2015		2016		DEĞİŞİM
		FOB USD	PAY	FOB USD	PAY	
1	İstanbul	118.040.297	57%	116.008.338	58%	-2%
2	Ankara	9.710.506	5%	10.868.071	5%	12%
3	İzmir	8.695.609	4%	8.808.538	4%	1%
4	Bursa	8.050.555	4%	8.707.963	4%	8%
5	Kocaeli	8.439.894	4%	8.090.012	4%	-4%
6	Gaziantep	4.884.123	2%	4.805.846	2%	-2%
7	Manisa	3.303.398	2%	2.687.968	1%	-19%
8	Hatay	3.232.425	2%	2.571.250	1%	-20%
9	Sakarya	1.488.594	1%	2.013.443	1%	35%
10	Adana	2.048.362	1%	1.888.418	1%	-8%
11	Denizli	1.902.001	1%	1.667.666	1%	-12%
12	Kayseri	1.471.654	1%	1.441.317	1%	-2%
13	Kahramanmaraş	1.043.291	1%	1.299.843	1%	25%
14	Mersin	1.189.500	1%	1.174.396	1%	-1%
15	Antalya	976.463	0%	1.112.387	1%	14%
	Diğerleri	32 757 687	16%	25.456.479	13%	-22%
	Türkiye Toplam	207.234.359	100%	198 601 934	100%	-4%

Kaynak: TÜİK

İstanbul-Antalya; Ankara-Çanakkale; İstanbul-İzmir karayolu aksı üzerinde bulunması ve havaalanının bulunması nedeniyle yatırımcılar için önemli bir konumda bulunan Bursa İli'nden 2016 yılında 176 ülke ile 13 serbest bölgeye ihracat gerçekleştirilmiştir. 2016 yılında Bursa ili ihracatında ilk sırada yer alan ilk 10 ülkeye toplam ihracatı, 6,6 milyar dolar olarak gerçekleştirmiştir. En fazla ihracat yapılan iller sırasıyla; Almanya, İtalya, Fransa, İspanya ve ABD olmuştur (Tablo4).

Tablo 4. Bursa İli Ülke İhracatı Verileri (1000\$)

	2015	2016	DEĞİŞİM	2016
Ülkeler	FOB USD	FOB USD	FOB USD	PAYI
Almanya	1.867.825.216	1.975.813.456	6%	20%
İtalya	905.042.871	1.597.419.218	77%	16%
Fransa	557.450.199	659.090.582	18%	7%
İspanya	485.856.358	606.201.102	25%	6%
ABD	559.797.390	507.188.976	-9%	5%
İngiltere	532.757.684	494.331.760	-7%	5%
Polonya	163.400.565	238.523.585	46%	2%
Romanya	232.823.733	237.429.799	2%	2%
Belçika	172.246.971	201.473.057	17%	2%
İran	133.961.416	146.503.133	9%	1%
İlk 10 Ülke	5.611.162.403	6.663.974.668	19%	68%
Diğerleri	3.023.339.718	3.108.190.388	3%	32%
TOPLAM	8.634.502.121	9.772.165.056	13%	100%

Kaynak: TÜİK

UİB AR&GE ŞUBESİ

2016 yılında Bursa ili ihracatında ilk 5 sırada yer alan ülkelerden; Almanya'ya 1,9 milyar dolar, İtalya'ya 1,5 milyar dolar, Fransa'ya 659 milyon dolar, İspanya'ya 606,2 milyon dolar ve Birleşik Devletlere 507,1 milyon dolar değerinde ihracat gerçekleştirilmiştir. Bir önceki yıla kıyasla Birleşik Devletler dışında, diğer 4 ülkeye ihracatda artış görülmektedir (Tablo4, Grafik2) .

Bursa ili ihracatında Almanya'nın aldığı pay %20, İtalya'nın %16, Fransa'nın %7, İspanya'nın %6 ve Birleşik Devletler'in %5'tir. 2016 yılında Bursa ili ihracatında ilk 10 sırada yer alan ülkelere toplam ihracatı, Bursa ili ihracatının %68'ini oluşturmaktadır (Tablo4).

Grafik 2. Bursa İli Ülke İhracatı Verileri

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre 2016 yılında Bursa'dan yapılan ihracatın sektörel dağılımını aşağıdaki tabloda görebiliyoruz. İlk sırada taşıt araçları ve yan sanayi, ikinci sırada tekstil, üçüncü sırada ise hazır giyim ve konfeksiyon yer almaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Bursa İli Sektörel İhracat Verileri (1000\$)

SEKTÖRLER	OCAK-ARALIK (1000 \$)			
	2015	2016	DEĞ.	2016 payı %
Otomotiv Endüstrisi	7.069.222	8.455.078	19,60%	65,24
Tekstil ve Hammaddeleri	1.007.795	946.620	-6,07%	7,30
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	608.501	600.357	-1,34%	4,63
Çelik	527.688	560.617	6,24%	4,33
Makine ve Aksamları	568.439	549.041	-3,41%	4,24
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	451.421	395.124	-12,47%	3,05
Mobilya,Kağıt ve Orman Ürünleri	354.156	357.227	0,87%	2,76
Demir ve Demir Dışı Metaller	285.266	293.675	2,95%	2,27
İklimlendirme Sanayii	212.420	220.237	3,68%	1,70
Elektrik Elektronik ve Hizmet	157.326	147.412	-6,30%	1,14
DİĞER SEKTÖRLER	405.657	434.395	7,08%	3,35
TOPLAM	11.647.893	12.959.784	11,26%	100,00

Kaynak: TİM

TİM verilerine göre, en yüksek paya sahip sektörlerin ilk sırasında %65,2 ile Taşıt araçları ve yan sanayi gelmektedir. Ardından Tekstil sektörü %7,3, Hazır giyim sektörü %4,6, Çelik Sektörü %4,3 ve Makine ve Aksamları sektörünün %5 pay aldığı görülmektedir (Tablo 5, Grafik3).

Grafik 3. Bursa İli Sektörel İhracat Payları (%)

3. BURSA İLİ İHRACATININ SEKTÖREL DEĞERLENDİRMESİ

Bursa'nın bugünkü ekonomik yapısı içerisinde, ülke ekonomisini temsil eder mahiyetteki temel sektörler, en önemli yeri işgal etmektedir. Ancak, Bursa sanayisinin ve ihracatının temelinde yatan ve "çekirdek sanayi sektörleri" olarak adlandırılan tekstil ve otomotiv sektörü, gerek üretim gerekse istihdam açısından hayati önem taşımaktadır.

Bursa ilinde sanayide çalışanların, %25'i tekstil ürünleri imalatı, %21'i motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı sektöründe istihdam edilmektedir. Sanayideki istihdamın % 81'i işçi, %4'ü mühendistir. Bursa ilinde faaliyet gösteren sanayi işletmelerinin; %50'si mikro ölçekli, %38'i küçük ölçekli, %10'u orta ölçekli, %2'si büyük ölçekli işletmelerdir. Bursa ilindeki personel sayısına

göre büyük firmalar; Korteks Mensucat Sanayi ve Ticaret, Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş. ,Yeşim Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş, Oyak-Renault Otomobil Fab. A.Ş, Bosch Sanayi ve Ticaret A.Ş. 'dir.

Bursa'nın imalat sanayi, Türkiye'de GSMH' ın yaratılmasında etken olan sektörlerin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Özellikle tekstil ve konfeksiyon, otomotiv ana ve yan sanayi, makine-metal eşya sanayileri, gıda sanayi Bursa'nın imalat sanayinin temel belirleyicisi olmaktadır. Bu sektörler hakkındaki etraflı bilgiler, şu şekilde verilebilir:

3.1. OTOMOTİV SEKTÖRÜ

Tofaş-Fiat, Oyak-Renault, Karsan gibi dev otomotiv üretim tesislerini bünyesinde barındıran Bursa, Türkiye'nin otomotiv üretim sektörü konumundadır. Bursa'nın ihracattaki lokomotif sektörü otomotivdir. Bursa'dan yapılan otomotiv ihracatında ise en önemli pay binek otomobillere aittir. Bugün Bursa'da iki adedi binek tipi otomobil, bir adedi de minibüs, az sayıda kamyonet üretiminin gerçekleştirildiği üç adet ana sanayi otomotiv üretim fabrikası mevcuttur.

Otomotiv sektörünün kalbinin attığı merkez olan Bursa'da motorlu kara taşıtları için çok sayıda parça ve aksesuar imalatı yapılmaktadır. Bursa'da imalat sanayi içerisinde, gerek üretim çeşitleri, gerekse üretim miktarları açısından en geniş faaliyet alanına sahip sektör budur.

Otomotiv Sanayicileri Derneği (OSD) verilerine göre; 2015 yılında 1.358.796adet araç üretilmiştir ve bu araçlardan 992.335'i ihraç edilmiştir. 2016 yılında ise 1.485.927 adet araç üretilmiştir ve bu araçlardan 1.141.382'si ihraç edilmiştir (Tablo 8).

Tablo 8. Türkiye Araç Üretimi ve İhracatı Verileri

	2015	2016
Üretim (Adet)	1.358.796	1.485.927
İhracat (Adet)	992.335	1.141.382

Kaynak: OSD

2016 yılında Bursa İl'indeki otomotiv firmaları tarafından 8,4 milyar dolar değerinde kaydedilen ihracat Türkiye geneli otomotiv ihracatının % 35'ini karşılamaktadır (Tablo 9).

Tablo 9. Bursa ve Türkiye Otomotiv İhracatı Verileri

SEKTÖR	2015 İhracat	2016 İhracat	Değişim (%)
Taşıt Araçları ve Yan Sanayi (Bursa)	7.069.222	8.455.078	19,6
Taşıt Araçları ve Yan Sanayi (Türkiye)	21.151.914	23.889.626	12,9

Kaynak: TİM

Grafik 4. Bursa ve Türkiye Geneli Otomotiv Endüstrisi İhracat Değerleri (\$)

3.2. TEKSTİL ve HAZIR GİYİM VE KONFEKSİYON SEKTÖRLERİ

Pamuklu dokuma, suni ve sentetik iplik üretimi, yünlü dokuma, fantezi iplik üretimi, örme ve trikotaj, havlu, boya-apre-emprime, konfeksiyon, hazır giyim şeklinde alt sektörlerle ayrılmış durumdadır.

Tekstil sektörü geçmişten günümüze, Bursa'nın geleneksel endüstri dokusunda, odak sayılabilecek bir görünüm sergilemektedir. Bursa'da bu sektörde faaliyet gösteren 8000 civarında, çeşitli büyüklüklerde işyeri mevcuttur.

Türkiye'de Kurulu 11 adet sentetik iplik fabrikasının 8 tanesi de Bursa'da bulunmaktadır. Sentetik iplik üretim kapasitesi itibarıyla Bursa, Türkiye'nin toplam kapasitesinin % 75' ine sahiptir. Ayrıca dünyada bu kadar iplik fabrikasının bir arada bulunduğu tek bölge Bursa'dır.

2016 yılında Bursa İl'indeki tekstil firmaları tarafından 946,6 milyon dolar değerinde kaydedilen ihracat Türkiye geneli tekstil ve hammaddeleri ihracatının % 12,02'sini karşılamaktadır. Bursa İli Hazır Giyim ve Konfeksiyon sektöründe ise 2016 yılında 600,3 milyon dolar değerinde kaydedilen ihracat Türkiye Geneli hazır giyim ve konfeksiyon sektörü ihracatının %3,54'ünü karşılamaktadır (Tablo 10).

Tablo 10. Bursa ve Türkiye Tekstil ve Hazırgiyim ve Konfeksiyon Sektörü İhracat Verileri (1000 \$)

SEKTÖR	2015	2016	Değişim	Pay (%)
Tekstil ve Hammaddeleri (Bursa)	1.007.795	946.620	-6,07%	12,02
Tekstil ve Hammaddeleri (Türkiye)	7.947.283	7.871.654	-1,0%	100
Hazır Giyim ve Konfeksiyon (Bursa)	608.501	600.357	-1,34%	3,54
Hazır Giyim ve Konfeksiyon (Türkiye)	16.954.868	16.965.859	0,15	100

Kaynak: TİM

Grafik 5. Bursa ve Türkiye Geneli Tekstil ve Hazırgiyim Sektörleri İhracat Değerleri (\$)

Tekstil sektörü ülkemizin geleneksel sanayi kollarından olup sanayi ve ihracatta başarı öyküsünün mihenk taşlarından birisidir. Türkiye tekstil ve hazır giyim sektörü bir bütün olarak bugün en fazla dış ticaret fazlası veren birinci sektördür. Buna ek olarak oluşturduğu istihdam ile işsizliğin azalmasına ve toplumun refahına çok ciddi düzeyde katkıları mevcuttur. Türk Tekstil Sektörü, ürün kalitesi, moda ve trendleri belirleme gücüne sahip tasarımları ve yüksek teknolojisi

itibarıyla dünyada çok özel bir yere sahiptir. GSYH içindeki payı ve yerli girdi kullanımı gibi parametrelerde ülkemizde ilk sırada olan sektör küresel pazarlarda da var oluşumuzun temelini oluşturmaktadır.

Tekstil sektörü ile sanayileşmesine başlamış olan Bursa'nın tekstil ihracatında yakaladığı artış, sektörün ar-ge teknoloji ve tasarım yatırımlarına ağırlık vermesinin neticesinde gerçekleşmiştir. Yapılan ar-ge ve inovasyon yatırımları Bursa'yı dünyada hem mekan tekstilleri hem de giyim tekstilleri sektöründe moda ve trendlerin belirlendiği en önemli merkezlerden biri haline getirmiştir.

3.3. GIDA SEKTÖRÜ

"Türkiye, uygun coğrafik yapısı ve iklim özellikleri yanında, tarımsal üretimde sahip olduğu çeşit ve üretim potansiyeli ile dünya tarımında önemli bir paya sahiptir. Birçok üründe kendine yeterli ülkeler arasında yer alan ülkemiz; hububat, baklagiller, pamuk, tütün, fındık, taze ve kurutulmuş meyve, sebze, şekerpancarı gibi önemli ürünlerde üretici ve ihracatçı konumundadır. Bu hali ile tarım sektörü, ülkemizin ekonomik ve sosyal gelişmesinde önemli görevler üstlenmiştir. Bursa özelinde değerlendirdiğimizde; ilimizin doğal şartlar itibarıyla uygun bir fiziki konumda bulunması, tarım ürünlerinin, kalite, miktar ve çeşit yönünden zenginlik göstermesine imkân sağlamaktadır.

Bursa'nın doğal şartlar itibarıyla uygun bir fiziki konumda bulunması, tarım ürünlerinin, kalite, miktar ve çeşit yönünden zenginlik göstermesine imkân sağlamaktadır. Bursa'da gıda endüstrisine ilişkin olarak hemen her dalda faaliyet gösteren firmalar mevcuttur. Özellikle meyve suyu, alkolsüz içki, konserve, konsantre salça üretiminde Bursa'da mevcut kapasiteler, Türkiye genelinde önemli paya sahiptir. Bursa, tarımsal kaynaklarının ve üretim gücünün yüksekliğinin yanı sıra imalat gıda sektöründe de gerçekleştirdiği üretim değerleri ile bölge ve ülke ekonomisinde önemli ağırlığa sahiptir.

Konserve gıda, işlenmiş gıda ve süt ürünleri göz önüne alındığında Türkiye'nin önemli firmaları, Bursa'da kapasitelerini geliştirmektedir. Tarımsal ürünler, sanayi ürünlerinin ardından ihraç edilen ürünler listesinde önemli yer almaktadır.

Bursa'da konserve ve salça fabrikalarının büyük bölümü dondurulmuş gıda üretimi de gerçekleştirmektedir. Bu nedenle, ilden yaş sebze - meyve ihracatı olduğu gibi dondurulmuş gıda ürünü ihracatı da yapılmaktadır.

2016 yılında Bursa İli'nde yerleşik firmalar tarafından Yaş Meyve ve Sebze Sektöründe 53,9 milyon dolar ve Meyve Sebze Mamulleri sektöründe 89,2 milyon dolar değerinde ihracat gerçekleştirilmiştir (Tablo 11).

Tablo 11. Bursa ve Türkiye Yaş Meyve Sebze ve Meyve Sebze Mamulleri Sektörleri İhracat Verileri

SEKTÖR	2015	2016	Değişim	Pay (%)
Yaş Meyve Sebze (Bursa)	43.241	53.958	24,78%	2,73
Yaş Meyve Sebze (Türkiye)	2.085.569	1.979.079	-5,1%	100
Meyve Sebze Mamulleri (Bursa)	79.767	89.283	11,93%	6,75
Meyve Sebze Mamulleri (Türkiye)	1.317.684	1.322.332	0,4	100

Kaynak: TİM

Bursa’da gıda endüstrisine ilişkin olarak hemen her dalda faaliyet gösteren firmalar mevcuttur. Özellikle meyve suyu, alkolsüz içki, konserve, konsantre salça üretiminde Bursa’da mevcut kapasiteler, Türkiye genelinde önemli paya sahiptir. Konserve gıda, işlenmiş gıda ve süt ürünleri göz önüne alındığında Türkiye’nin önemli firmaları, Bursa’da kapasitelerini geliştirmektedir. Bursa’da konserve ve salça fabrikalarının büyük bölümü dondurulmuş gıda üretimi de gerçekleştirmektedir. İlimizden Yaş Meyve ve Sebze ihracatı olduğu gibi dondurulmuş gıda ürünü ihracatı da yapılmaktadır. Türkiye Geneli Yaş Meyve ve Sebze Sektörü ihracatı 2016 yılında %-5,1 oranında düşüşle 1,9 milyar dolar civarında gerçekleşmiş ve Yaş Meyve Sebze Sektöründe Bursa merkezli firmalar ülkemiz Yaş Meyve Sebze Sektörü ihracatından %2,7’ lik pay almışlardır Türkiye Geneli Meyve Sebze Mamulleri ihracatı 2016 yılında bir önceki yıla göre %0,4 oranında artışla 1,3 milyar dolar civarında gerçekleşmiş ve Meyve Sebze Mamulleri sektöründe Bursa merkezli firmalar ülkemiz Meyve Sebze Mamulleri ihracatından %6,7’ lik pay almışlardır (Tablo 11).

Grafik 6. Bursa ve Türkiye Geneli Yaş Meyve Sebze ve Meyve Sebze Mamulleri İhracat Değerleri (\$)

3.4. MAKİNA-METAL SEKTÖRÜ

Bursa’da özellikle ihracat açısından hızla büyüyen bir diğer sektör de makine ve metal sektörüdür. Sektör, şu an Bursa’da mal çeşitliliği ile 50’den fazla ülkeye ürünlerini ihraç etmektedir.

Tekstil makineleri, ambalaj makineleri, cnc hidrolik pres, hidrolik makas ve ağır makineler üretim ve ihraç kalemlerinin önemli bölümünü oluşturmaktadır.

Aynı zamanda metal sanayinde büro ekipmanları, sanayi ekipmanları ve otomobil yan sanayi ham maddesi olarak metal işleme de söz konusudur.

4. İLLERE GÖRE İHRACATÇI/İTHALATÇI FİRMA SAYISI

Ekonomi Bakanlığı verilerine göre; Türkiye Geneline ihracat yapan firma sayısı 2015 yılında 65.104 iken ihracatçı firma sayısı 2016 yılında 66 bin 955'e ulaşmıştır. Bursa, İstanbul'un ardından en fazla ihracatçı firma bulunduran 2. İldir. Bursa'nın 2015 yılında 4.186 olan ihracatçı firma sayısı 2016 yılında 4.272'ye yükselmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. İllere Göre İhracatçı Firma Sayısı

İHRACATCI FİRMA SAYISI				
		2015	2016	% Değ.
1	İSTANBUL	32.995	33.495	1,5
2	BURSA	4.186	4.272	2,1
3	İZMİR	4.538	4.600	1,4
4	KOCAELİ	1.463	1.551	6
5	ANKARA	4.290	4.226	-1,5
6	GAZİANTEP	1.998	2.132	6,7
7	SAKARYA	347	386	11,2
8	DENİZLİ	1.002	1.071	6,9
9	MANİSA	516	524	1,6
10	HATAY	1.014	1.125	10,9
11	ADANA	1.196	1.197	0,1
12	KAYSERİ	1.047	1.114	6,4
13	MERSİN	1.090	1.205	10,6
14	TRABZON	235	244	3,8
15	KONYA	1.639	1.734	5,8
	DİĞERLERİ	7.548	8.079	0,1
	GENEL TOPLAM	65.104	66.955	2,8

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

UİB AR&GE ŞUBESİ

Ekonomi Bakanlığı verilerine göre; Türkiye Geneline ithalat yapan firma sayısı 2015 yılında 69 bin 387 adet iken 2016 yılında 68 bin 635'e gerilemiştir. Bursa, İstanbul, Ankara ve İzmir'in ardından en çok ithalatçı firma sayısına sahip il olmuştur. Bursa'nın ithalatçı firma sayısı 2015 yılında 3 bin 258 adet iken 2016 yılında %-2,7 düşüşle 3 bin 170'e gerilemiştir (Tablo7).

Tablo 7. İllere Göre İthalatçı Firma Sayısı

İTHALATÇI FİRMA SAYISI				
	İL ADI	2015	2016	% Değ.
1	İSTANBUL	38.114	37.123	-2,6
2	ANKARA	6.590	6.591	0,0
3	İZMİR	4.911	4.856	-1,1
4	BURSA	3.258	3.170	-2,7
5	KOCAELİ	1.635	1.636	0,1
6	GAZİANTEP	1.373	1.448	5,5
7	MANİSA	464	447	-3,7
8	HATAY	374	388	3,7
9	SAKARYA	398	386	-3
10	ADANA	1.126	1.121	-0,4
11	DENİZLİ	661	657	-0,6
12	KAYSERİ	720	738	2,5
13	KAHRAMANMARAŞ	258	293	13,6
14	MERSİN	840	889	5,8
15	ANTALYA	1.291	1.234	-4,4
	DİĞERLERİ	11.089	11.456	3,3
	GENEL TOPLAM	69.387	68.635	-1,1

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

KAYNAKLAR

1. T.C. Ekonomi Bakanlığı (www.ekonomi.gov.tr)
2. Türkiye İhracatçılar Meclisi (www.tim.org.tr)
3. Türkiye İstatistik Kurumu (www.tuik.gov.tr)
4. Uludağ İhracatçı Birlikleri (www.uib.org.tr)
5. Otomotiv Sanayii Derneği (www.osd.org.tr)